

nig dat den onderdirecteur der fabriek zich genoodzaakt bevond, hem wederom naar de veldarbeid te zenden en een ander in zijne plaats aantestellen, kunnende hij van dit ambagt niet anders dan de blaasbalk trekken'. Het ontslag wordt geweigerd en daarop deserteert Florian Rigter opnieuw –het is 1825; hij is dan achttien jaar. Dit keer laat hij zich niet pakken en blijft voorgoed weg. Ook de andere, Evert Koelman, loopt meer dan één keer weg. De laatste keer op een bijzonder ongelukkig moment. Van het loon dat een wees verdient, wordt een gedeelte achtergehouden. De Maatschappij wil haar kolonisten spaarzin aanleren en plaatst dat achtergehouden bedrag op een spaarrekening. Als de wees officieel ontslag heeft gekregen, komt dat geld hem toe. Evert Koelman is in 1824 vijftien jaar en heeft werk gevonden bij een boer in Paaslo. De Maatschappij is van mening dat hij kan worden 'geacht voor zijn eigen onderhoud te kunnen zorgen' en adviseert het Armbestuur om ontslag te verlenen. Maar blijkbaar vertrouwt Evert Koelman er niet op en hij neemt de benen. Hij vlucht voordat de ontslagbrief uit Rotterdam is binnengekomen, waardoor hij zijn spaartegoed misloopt. Ook onder de latere ingedeelden zijn er die deserteren. Soms om begrijpelijke redenen. Sophia Petronella Jacoba Walraven, in 1823 op haar veertiende in de kolonie aangekomen, is zo'n deserteur. Blijkbaar is zij een armenkind en geen wees, want na een paar jaar koestert zij een groot verlangen om 'eens hare eigene moeder, in Dordrecht wonende, en welke zij in 3½ jaar niet gezien had, te bezoeken'. Ze wordt voor die tijd echter

opgepakt 'uit hoofde zij hare gezangboek voor 25 centen verkocht en het voornemen gehad had, ook nog haar bijbel en boezelaar te verkoopen, ten einde zoodoende reisgeld te krijgen'. In plaats van aan die wens tegemoet te komen, wordt ze maar liefst drie jaar vastgehouden.

Strafkolonie

De kolonie kent namelijk een streng bewind. Kort na de start van het project is het de leiding duidelijk geworden dat lang niet alle naar Drenthe gezonden paupers zich even makkelijk laten drillen tot gehoorzame en vlijtige landbouwers. Om iedereen in het gareel te krijgen, komen er steeds meer regels en regeltjes en wordt er een intern rechtstelsysteem opgezet om overtreders te straffen. Iemand kan een boete krijgen of worden opgesloten in de strafkamer op de kolonie. Ook kan men met gezin en al worden verbannen naar een speciale 'strafkolonie'. Die laatste is gevestigd op de wallen van een verlaten vesting in de buurt van het Overijsselse Ommen.

Een van de eersten die daar terecht komt, is de zestienjarige dochter van Paulus Bulk. Het gezin komt uit Boskoop, dat onder het arrondissement Rotterdam valt, en behoorde tot de eerste kolonisten. Eind 1824 wordt vastgesteld dat dochter Alida 'in eene wanzedelijke verkering geleefd heeft' met een mede-koloniebewoner. Die vaststelling vergt niet veel intelligentie want ze loopt op alle dagen en bevalt veertien dagen later van een dochter.

Ongehuwde zwangerschap telt op de kolonie als een ernstig 'misdrijf'. Voor zowel de